

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Изази три
лут у месе-
цу, на 1½
табаку.

Претплата
се шаље на-
пред уред-
ништву.
Неплаћена
писма од
нередовних
дописника
непримају
се.

ПАСТИР

За све срп-
ске крајеве
стаје на го-
дину 60 гр.
или 6 фор.
на по год.
30. гр. или
3 фор. на
три мес. 15
гр. или 1.
фор. и 50 и.

ЛИСТ ЗА НАУКУ И КЊИЖЕВНОСТ ДУХОВНОГ САДРЖАЊА.

ИЗДАЈЕ И УРЕЂУЈЕ РЕКТОР ВОГОСЛОВИЈЕ ПРОТА НИКОЛА ПОПОВИЋ.

САДРЖАЈ: Беседа — Моралне поуке на Божић. — Слобода хришћанско. — Добра и рђава страна нашег
свештенства — Римска црква. — Реч. — Св. Кирил и Методије. — На записе. — Јавна благодарност —
Огласи. —

Беседа,*)

НА ПАРАСТОСУ БЛАЖЕНОПОКОЈЕНОМ КНЕЗУ

МИХАИЛУ ОБРЕНОВИЋУ Ш.

21. НОВЕМБРА 1868. ГОД.

Блаженз естъ евоже избералз и прѣалз
еси Господи.

Ево већ пола године како погибе велики Србин, ево
већ пола године прође како нема на престолу српском сла-
внога кнеза нашега Михаила! — Ал му дух његов неостави
Србију, он лебди — и лебди ће над драгом му Србијом,
докле год поштена срца у српству вуцала буду, јер је у њима
станишта за себе нашао. С тога се не треба ни чудити, што
Србија наша не клону под теретом злокобна удеса — смрти
његове, — већ очишћена као огњем искушења божија, са
удвојеном вољом и снагом пође даље путем којим је во-
ђаше витешки Кнез.

Сви знамо и сви се добро опомињемо, шта нам прети-

*) Говорио Јаков Павловић свешт. војнич. и професор гимназ. крагујевачке.

иаше она црна застава, што се разви 29. Маја над Србијом нашом; јер црnilo њено беше налик на оно, у коме робовасмо више од 400 година. Али родољубље кнеза Михаила са осталим племенитим својствима његовим, скупило је под заставу његову сваку поштену српску душу, — па зато мученичка смрт његова, још је јаче и чвршће везала срца наша у слози, да као прави синови опште нам мајке наше Србије, и као свесни чланови отачаства свога, тим сталнији и чвршћи у пожртвовању будемо, — што нам опасност већа претијаше.

За ту самосвест општу, за ту челичност карактера, коју показа Србија у одсудном часу — имамо благодарити кнезу Михаилу, који је као спасавајући гени српски, вазда будућност нашу пред очима својима имао.

Па зато из благодарности према сени великог Србина, скупили смо се, драга браћо, у овом св. храму божњем, да као прави Хришћани и свесни грађани, одамо ону почаст кнезу Михаилу, која му и као правом Србину и као добром и славном владоцу приличи.

Спомен овај, што га чинимо љубимцу народњем, треба да се извршује са особитом најњом и да одговара оном спомену, којим ће се сећати и најпозније потомство српско. Воштаница коју палимо сада пред престолом свезнајућег и праведног судије за упокој душе погинушег Кнеза — мученика, треба да светли оном истом светлошћу, којом ће му име и у потоњег потомства нашег сијати. Сетне мисли и тужни уздаси, што их пробуди у прсима нашим ова тужна свечаност, нека нас опомену на оне врлине кнежеве, са којих га тако неутешно жали васколико српство.

Ви јунаци српски, што сте под заставом великог Михаила жудно исчекивали часак, кад ћете роду своме делом показати љубав вашу, — ви се добро опомињете како вам и ту примером предхођаше први војник српски кнез Махило! У часу, кад Србији претијаше највећа опасност, на бедимима и барикадама што се подигоше да отклоне поплаву

непријатељску, смелим кораком корачаше велики кнез, и поглед му беше светал и чист, јер га је родољубље тамо довело.

Шта да кажемо о оној државној мудрости, са којом нам кнез Михаило задоби толике градове, без да се и једна капља крви српске проли? Заштићавајући Србе своје животом је својим жртвовао, јер у часу — кад свако родољубиво срце страховаше за живот његов, он смело оде у горди Стамбол, да собом доврши велико дело унутрашње слободе српске. Смело велим оде, јер знађаше да милиун верних срдаца у Србији за њега куцају, па да му с тога мисао његова — ослободити и узвисити васцело српство — угинути неће. И ово путовање, што забрину свакога Србина, изврши кнез онако, — како само онај може извршити, у коме је оличен гени народа свог.

Дал' да опомињем и оне врлине владалачке, које се јасно огледају у многобројним установама и законима што их даноноћна брига његова о благостању отачаства прошила? Дал' да спомињем анђeosку благост његову, са којом прашташе непријатељима својима, остављајући их времену, да их оно обавести и начини пријатељима владоца и народа свог? — Анђeosка велим благост и доброта његова, што пробудише у њему уверење, да нема у Србији руке, која би се могла на њ подићи — огледа се јасно овде, — јер онда, кад са престола свога очинском бригом закриљаваше свакога Србина, онда, кад му мисли његове зањате беху срећом Србије, — он са спокојним срцем одбијаше глас, да се може когод у Србији наћи, који би могао издајничку руку на њ подићи! —

Не себе и своју срећу, већ слободу и напредак отачаства имађаше на срцу, — па зато целога живота свога брињао се само о томе, како ће законе и установе прописати, да сваки може безбрижно са веселим срцем живети у овој земљи, коју је велики отац његов, са нашим очевима и дедовима, крвљу својом из роњског мртвила у живот повратио. —

Но зашто да ређам и да напомињем све оно, што би и сваки од вас на овом месту казао? Зашто да вам износим пред очи ваше све оно, што је кнеза Михаила учинило, да му име његово и за гробом сја као узор Србина — владоаца? Знам да се ваше добре и поштене душе, као пожем парају, слушајући колики је велики губитак што га тако скоро — тако ненадно изгубисмо; ал као добри Хришћани, као свесни грађани и синови отачаства свога, ми смо дужни сећати се свог великог, нигда незаборављеног кнеза мученика; на то нас побуђује дуг наше благодарности према сени његовој, то од нас исчекује спасење и напредак отачаства. Народ онај, који неуме или неће да уважава своје велике људе, није ни достојан да се такви у њему рађају. Зато је сваки од нас дужан сећати се и угледати се на дела оваквих великих људи, — јер их Творац даје народу као благослов — као аманет свој. Сећајући се великих људи и њихових дела, тим самим побуђујемо се и ми, да сваки од нас општој нашој кући — отачаству своме — што више од користи будемо. А сваки је од нас дужан отачаству користан бити, јер сваки од нас ужива благодети слободе отачаства, без којих свесном човеку нема ни живота. Притом као свесни грађани и достојни потомци оних мученика, који и у ропским ланцима кадри беху очувати у грудима својима светињу народну, љубав к слободи, веру и част српску, — ми ћемо зажећи достојну воштаницу пред престолом Творца за упокој душе кнеза — мученика. А та воштаница јесте и биће свагда код добрих Срба, њихово искрено и од чистог срца признавање великих заслуга незаборављенога кнеза Михаила, безгранична љубав к св. вери и слободи отачаства, поштовање законима и установама земаљским, и љубав братска према свакоме поштеноме Србину.

Овим сјајем нека светли воштаница наших добрих дела пред престолом Творца, то ће души кнеза — мученика повољно бити, јер ће увидети да му труди његови нису

узалуд прошли; а благослов неба увенчаће нам дела наша, слободом васцелог српства и славом отачаства. Па зато, нека нам српска срца наша достојну молитву Творцу узнесу за упокој душе кнеза мученика, и нека га Творац крунише венцем славе небеске, за његову владалачку племенитост и мученичку смрт. Амин.

Морлне поуке на Божић.

„Се бо благовѣствѣю вамъ радость великую иже будетъ всѣмъ людемъ; яко роди се намъ днѣсхъ спасъ всему мѣру христосъ.“

Ево радосног гласа кога изгледаше сви људи од толико хиљада година! Ево оног важног догађаја, о коме предсказиваше сви пророци, кога очекиваше сви праведници! Звезда јиковљева сјајна већ у васиони. Скиптар се одузимље од колена јудина. Од Дѣве рађа се син — од Витлејема излази вођ, да унасетъ људи своа нокогъ израила.

О колико је блажена, колико је срећна ноћ витлејемска, која је видела ово божанствено рођење! Она је угледала у сред мрачне ноћи, сјајну светлост света. На небесима орило се тада *пѣније*, преиспуњено радости и благодарења.

Но у чему је та необична радост, то неисказано благо, које нам доноси рођење Спаситеља? И шта је то управо због чега тако данас *лжује и небо и земља, и анђели и челошци*?

Рођење христово *повраћа славу Богу и доноси људма мир* — ево у чему је та велика, та необична радост! Оно, повраћа људма *мир*, који они отимаху један од другог.

I.

Човек је створен од Бога, да ужива блага ово-земаљска, но у исто време, да за ова блага слави Творца, који

www.unibg.ac.rs

је створио и њега и та блага. Но човек — наситивши се благама овим, заборави на *оног*, који му даде та блага. Шта више, он се успротиви своме саздатељу, и хтеде да ступи у његова права, да заузме његово место. Овом надутошћу и охолошћу својом, он заслужи каштигу код Бога. И прво што осети од ове каштиге, то беше помрачење разума. Дошав до овога стања, он већ небеше кадар да познаје непосредно *Бога*, као што га је пре познавао, па зато и започе да обожава све и свашта на овоме свету. И шта ти он није обожавао? Он обожаваше штатује својих царева, и клањаше им се као Богу. Он обожаваше своје јунаке, војводе. И овај прах, на коме беше написано *ништивало људско*, постајаше знаком славе и величија божија, не само на земљи но и под земљом!

Љубав супружничка такође беше измислила своје богове: љубав нечиста — угледајући се на ове — измисли и своје олтаре. Супруга и љубавница, супруг и љубавник безакони, имађаху такође своје храмове, жречеве, жртве. Сва васиона беше заражена овим грехом. Цареви и закони иђаху им на руку, и милиуне трошише, да их само задовоље. — Сваки народ, свако племе, ревносно жељаше да има свога Бога, и у недостатку човека, приносаше *кадило* животињи. . Многобројност богова беше равна многобројности страсти. И богова беше толико, колико беше разних друштава, с разним жељама и тежњама. Накратко, све постаде за човека Богом, само један прави Бог остаде, кога човек незнађаше, и коме се неклањаше.

И Христос ређењем својим поврати славу Богу, коју људи у својој заблуди одузеше од њега, и дадоше твари. Доласком својим на земљу, он освети човека да види и позна, да Бог његов није Бог грешних жеља и страсти његових, већ Бог правде и истине, са својом свемогућом и преблагом вољом; да он неће жртве од крви животињске, већ од чистог и сакрушеног срца; да он није у идолу и

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

кумиру, већ у духу и на небу. Таквим начином сва васиона променује лице своје. Бог једини, кога незнађаше ни премудрост елинска, ни начитаност равинска, открива се сада и *најпростіјем* разуму и пастирима витлејемским: Он ступа тако рећи, у првашња права своја. Његово име слави се сад свуда, његова служба служи се по целоме свету.

Ево прве радости, првог блага, које доноси нам рођење христово! ево прве и значајне радости, коју пресрећа и небо, и земља, и анђели и *человџци*.

II.

Друга радост коју нам доноси рођене Христово, то је што нам доноси *мир* на земљи. *Слава во вишних Богу и на земљи мир.*

Но зар тога мира небеше пре на земљи? Зар небеху сви народи покорени скиптру римском. те под жељезном руком својих деспота, ћутајући ношаху трпеливо, јарам охолних владика земаљских? Зар небеше и сами Рим после грдних немира грађанских — који опустошаваше зидове његове, слао изгнанике по свима острвима и пустињама, пуцећи Европу и Азију са крвљу суграђана својих, — зар небеше, велимо, и сами овај Рим, већ се одморио од ужаса свију ових нереда и побуна, и сјединивши се у једну власт Цезара, створио у ропству таковоме *мир*, каквим се није могао наслађавати ни у време слободе?

Да, васиона беше *мирна*, спокојна. . Но тај *мир*, тај покој беше лажан, спољашан. Људи удаљени од Бога, предани у наруче своје страсти, својих грешних жеља, и развратних наклоности, немогаху наћи мира, — јер га тражише у самом извору свога неспокојства и заблуде. Философија узимаше на се ту бригу; но она доносаше људма тек неко магновено уздржање од страсти, али опет остављаше јад и заразу у срцу. То беше мир охолости, надутости; то беше покривач, који украшаваше спољашност, и

WWW.UNILIB.R под овим лепим покривачем човек беше оно, што и беше на самом делу.

Но и Христос доходи данас на земљу, да донесе људма мир, прави, истински, каквог свет овај немогаше донде да створи. Његова божанствена философија неограничава се само тим једним, да да људма одлучна правила, која се могу допадати само једном голом разуму, али нису кадра да залече ране срца. Његова философија доноси и средство, којим се лечи и сами извор зала, којим се лече страсти. Ево правог мира! Ево спокојства!

Ми рекосмо — да охолост као прва и највећа страст беше и извор свију сукобица и нереди, које цепаху срце људско и недаваху људма *мира*. Да, каквих грдних бојева, каквих грдних међусобних ратова није се рађало, од ове само једне страсти? Каквим ли потоцима крви она није оквасила земљу? Историја народа и царстава, царева и победилаца, историја свију векова и свију племена, шта је друго, ако не историја зала и невоља, којима охолост од непамт-века прогутаваше милиуне људи!? Но сви ови спољни догађаји бејаху, тако рећи, само једна слика оних неспокојстава, која охоли човек носаше у унутрашњости својој. Жеља — узвисити се над другима, сматраше се за врлину, умереност — за плашљивост. Један човек доводио је у збунило цело отачаство, обарао законе, обичаје, остављао милиуне људи несрећнима само зато, да уграби прво место међу њима; и име његово, попрскано крвљу своје браће, славило се у летописима и спомену, и хитар злочинац постајаше тако највећи човек својега века.

Па и средња и најнижа класа људи небеше боља од ове. У царству тираније царује само један страх и *безчовечност*. Хиљадама невиних пропадало је само зато, што је на њих падало подозрење; Начелници без сваке одговорности тиранисаху над потчињенима; потчињени злоумишљаваху против начелства. А одовуд — завере, буне; с друге стране

шпионства, окови, тамнице. Накратко: човек незнатан, прост, бејаше тако исто не спокојан, као и човек велики, државни. Не беше на земљи мира; небеше спокојства.

Рођење христово исправља ову заблуду и повраћа људма онај *мир*, који је охолост збрисала с лица земље. Христос је могао да се јави људма са свима славним знацима, какви су му наметали пророци; могао је узети на се високопарну титулу *поведиоца Јудеје, законоучитеља* народа, *ослободиоца* Израиља. Јерусалим по овим славним достојанствима познао би оног, кога је ишчекивао, јер он ишчекиваше таквог Месију са титулама само једне славе земаљске. Но И. Христос долази да обори такав лажан поглед њихов, да их самим делом научи, да та слава није ништа у упоређењу с оном славом, коју човек заслужује и носи у поштењу срца и душе. Па зато се он и рађа у Витлејему, варошици малој, нечувеној, у стању сиротињском, забаченом, без икакве спољне спреме, накита, намештаја, дворова. . .

Онај — чије рођење славе анђели, небо и земља, рађа се без икакве титуле! Онај, чије је име преузношено више свега *начелства* и власти, допушта да се име његово запише заједно с именима и најмањих подајника ћесаревих! . . . Пастири прости, неизображени, први долазе да се поклонe оном, пред ким треба да се клања свако *кољено небесних и земних преисподних*. На кратко: све што је могло да застиди охолост људску, да унизи поноситост њихову, све то беше скупљено у месту рођења његова. Кад би титуле, високи чиновни, велика богатства и т. подобна могли да донесу људма *мир*, И. Христос дошао би украшен са свима овим титулама и даровао би их по најпре Он својим ученицима, које тако љубљаше, да их свагда *друговима* зваше. Но он доноси *мир*, презирући све ово. Он доноси блага стварна и дуготрајна, која могу да умире наше срце, да задовоље наше жеље — доноси нам смирено братољубље. Ево и друге

радости, и другог доброчинства, које нам доноси рођење И. Христа!

И тако радујемо се и ми заједно радошћу небеском. Праве Хришћане већ нераздвајају више зидови. Они су седињењи рођењем христовим у један закон духа и срца. Нема међ њима ни благородног ни неблагородног, ни у породици ни у држави, која дељаше старе народе и сејаше међу њи мржњу из рода у род! Власт владалаца нетиранише више над њима, нити они имају нужде сакривати од ње своје мисли, своје чисте жеље. Праштати увреде другима већ се несмотрат код њих за слабост, која би их унижавала, на против за врлину, која их узвишава!

Ако се још по где-где слога и мир нису примиле, ако се овде онде чује мржња, опадање, ненавист, ако још по негде гази силни слабијега, богати сиромашка, високоблагородни обично рођеног, — то су докази да дух христов није још свуда пресађен да он још није пустио корен у сва срца људска. Но ово нек не слаби ревност нашу, нек негуби вољу у напредовању, у постојању. Напротив нека то баш подстрекне нас још на бољу радњу, на бољу ревност у добру и врлинама хришћанским, те да тако постојањем вољом, постојаним и непоколебљивим настојавањем у добру и доброчинству подстрекнемо и те поједине душе хришћанске, да изађу на пут добра, на пут истине и мира, па да и они заједно с нама не само речма но и делима одпевају ту пуног значаја и милине анђеоску песму: слава во вишњих Богу и на земљи мир, међу људма божјиме благоволење. Амин.

Слобода хришћанска.

(Продужење из броја 41.)

Многи укоравају анахорете,^{*)} што онако живе у не природном начину живота, што слабо што раде стварно, већ

^{*)} Анахорети звали су се они калуђери, који нису живели у *obscuritio*, као што сад живе наши калуђери, већ сваки за се у пустињи, пећини и т. д. без писаних правила и надзора.

непрестано гледају у небо и небеска блага, што не доносе никакву корист друштвима и друштвеном животу и т. под. Но шта је коме стало, што ја тако или друкче живим, само кад ја признајем да је такав начин живота понајбоље способан, за моје нараствено напредовање и усавршавање, а у исто време није ником на штети и досади? Пустињаци нису тражили да им свет удели што за препитање: они су се хранили трудом сопствених својих руку, па шта више, делили су од тог труда свог и другима, примајући многе сиromашне странце и путнике, које им је често судба или случај слао, на преноћиште. — Што се тиче оне непрестане тежње, оног непрекидног стремљења к небу и небеском, то ни миријани ни духовни нису баш начисто у својим опредељењима. Ми знамо само толико, да је та тежња њихова последња цель нашег разумно-нараственог живота: се естъ животъ вечный, да знајутъ тебе единаго и истиннаго Бога.“ По овоме одрицати човеку бесплодност непрекидног стремљења к небу, к *безконачним савршенствима божјим*, — значило би ударати преграду, на безконачно усавршавање човека по образѣ создавајућег его.

А што се тиче оне друге приметбе, т. ј. да је живот анахорета бесплодан за опште добро и цркву христову, то би довољно било против тога изнети на видик само једног *Симеона Столпника*, који поред безбројних чудеса и добротинастава учињених скоро свакоме, који му је долазио и помоћи тражио, обрати још с висине свога стуба у веру христову, становнике ливанских гора и Арапе, велико мноштво од Перса, Арменаца, Бурђијанаца и Лазга обитавајућих у Колкиди. Теодорит прича као очевидац, да су се Арапи хиљадама сакупљали око Симеона, да добију од њега благослов. И може ли највећи добротинац рода људског, код свију својих материјалних средстава, учинити бољу услугу цркви и нараственом упливу на друштва, до што је учинио тај јадан усамљеник, приковани за свој стуб? Да, слободац

од свију земаљских пристрастица, не зависан ни од кога, осем Бога и савести, безбрижан и на вољи као полет горске птице, живот хришћанских анахорета, јесте заиста живи идеал хришћанске слободе, блажено, безбрижно, безопасно, под покровом промисла стање синова божијих.

Говоре: „кад би сви тако пошли по примеру анахорета, то би опустео свет и прекратило би се умножење рода људског.“ Ни Еванђеље, ни услови хришћанскога света не ишту то сад од нас. Пустињаштво беше једна од слободних форма историјског живота Хришћанства и услов духа и потребности века. Но идеја слободног живота, која је остављена на аманет Еванђељем, мора остати у вечито наслеђство искупљене *деце божије*, а историјски може и треба, да се јавља и открива у различним формама друштвеног живота, гледајући на разне фамилијарне и друштвене услове, државне установе и захтевања тога или другог века.

Но не осуђујемо ни другу са свим противположну форму нараствено-хришћанског живота — *овцежitelно калуђерство*; то је била крајност, која је изазвана необузданом друштвених нарави, и злоупотребљем хришћанске слободе, — од појединих мрских великаша једне или друге секте. Калуђери имађаху огроман уплив на сва друштва хришћанска, и беше најбоља потпора власти епископској, докле та власт беше од преке потребе за васпитање младих, полу-дивљих народа; и у опште има велику заслугу у хришћанској цркви, и неоспорно право на исторички значај у развићу хришћанског живота. Но по одношењу к духовној слободи: ево же Христос из слободе отз сваког робства, *овцежitelно калуђерство* саставља последњи ступањ одрицања. Познато је, да је главни *овјет овцежitelног калуђера*, *иноческа послушност* — игуману и своме духовном оцу. Овај одсечан *овјет*, који се даје наравно, без икаквог спољног притиска или духовног принуђења, окива затим на цео живот, не само слободну радњу послушника, но и поглед његов, и речи, па

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RS

и саму мисао. Игуман или духовни отац његов, поред свих својих недостатака, умних и нараствених оскудица, мора бити пред очима испосника или искушеника, живим органом божанствене воље, оличењем божје власти, која решава и вечну и времену судбу његову! Безбројно мноштво правила, обухватајућих цео живот калуђера, са свима најистинитијим и случајним установама, на сваком кораку обременјавају његову савест, и даде у њој сваку самосталну мисао и хришћанско осећање. Па зато ми и невидимо код послушника или искушеника, оних разносличних и великих хришћанских врлина, као код анахорета: нема овде ни људи сакта и крћности, зато што искушеник не може имати својих убеђења; нема ни оних дивних примера *милокрђа*, зато, што монах нема ништа своје, што би могао пожртвовати у корист сиротиње, па шта више, он несме по правилу ни другога свог сабрата, послужити у нужди, док не добије на то дозвољења од свог старијег оца; овде нема ни оног непрестаног полета к небу и небеском, зато, што је монах вазда претрпан земаљским радом и кућинским потребама; нема ни оне свеобимајуће љубави, која је готова по учењу слова божјег „положити живот за другог свога,“ зато, што монах несме развијати у себи љубав, нити се предавати на вољу најсрдачнијим својим осећањима. Још је св. Јован Љествичник који тако чудно уздиже значај монаштва, приметно, да *оптужителни* монаси нису никад долазили до оног ступња наравствене висине и савршенства, до кога су могли долазити скитски пустињаци или анахорети. Узрок овога очевидан је. Духовни отац искушеника или послушника, ма како био даљновид и благоразуман, не може опет зато знати ни меру нараствене снаге, ни ступањ страсти и унутрашњих наклоности својега ученика с таквом живошћу и с рачуном, као што може то знати свагда будна, Богом просвештена савест хришћанска: „тко во вѣсть онз человекъ, аже въ человекѣ, точію дѣхъ человекѣ, живѣщій въ немъ?“

С друге стране где човек не може слободно да избере радове и предузећа, тамо не може бити ни такве енергије у радњи, такве живости и постојанства у карактеру, каква извире из снаге слободног, самосталног убеђења; там нема ни оне усамљене опасности, каквој се предаје анахорет у борби са злом, идући јој право на сусрет лицем к лицу, — но зато нема ни оних сјајних венаца јунаштва, вере, преданости Богу и непреодљивот трпљења, са чим је награђивао Господ аскете, који се *подвизавашу добрим подвигом*. У *општежитију*, ако има штогод, што би се имало хвалити, то је *смирење*, одречење од свог ума, од своје воље, или да се изразимо језиком црквеним: *ипоческо послушање*. Овде се искушеник не брине о нарастеном свом усавршавању: једита брига његова то је, да испуни вољу свога старешине, па ма какав он био по свом нарастеном савршенству. Он верује да за његова дела одговара не он, већ његов старији, да ће се он спасти молитвама свог духовног оца (види Љествич. стр. 4.) Такво убеђење ослабљава енергију, располаже к духовној немарности, а често развија у искушенику дволичност, улагивање, пузење, притворство и друга ниска својства душе. (Наставиће се.)

Добра и рђава страна нашега свештенства.

(Наставак. из броја 44.)

III.

Пољски рад.

Пољски рад или *газдинство*, саставља трећи и понајбољи извор свештеничког прихода. Кома је Бог дао, те је од својих старих или од мираза наслеђено неколико плуга лепих њива, ливада, и забрана, па поред тога уме још повести пољске радове као што треба: тај налази и хране и сена свака рода, тако, да од овог не само израђује своју децу, већ у родне године, кад Бог благослови добрим *верићетом*

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

УНИВЕРЗИТЕТСКА
ВИБЛИОТЕКА

може и да прода од тих плодова земаљских, и знатну па-рицу да унесе у свој домаздук. Но колико је такових све-штеника код нас? Ми велимо врло мало. Али хајде нека их има повише. Но да се запитамо какав је тај свештеник земљорадник, и да ли се такав рад слаже с његовим дру-гим правим занимањем? Другим речма: може ли тај све-штеник — земљорадник, радити земљу и бити у исто време прави свештеник? Пропратите само пажљиво то занимање, пак ће те се уверити, да не може.

Земља се обделава тројаким начином: или је ради све-штеник сам, или на мобу, или на послетку плаћа радени-цима. Но у свима овим случајевима, он неможе одржати прави свој позив и обделавати земљу. Хоћете ли на ово разлога, то имајте стрплења, а ми ћемо их изнети.

Свештеник је на раду. Ево на прилику изашао је он на вршидбу. Окупио је коње у вршају, а сам се саплеће са снопа на сноп, бапа по кадбад одлети и премеша се са сноповима и коњским копитама. Он је одбацује од себе и проклиње првог чивутина, који му даде онакву читу, неспо-собну ни да покрије од сунца ни од зиме, ни да стоји на глави у време тежачког занимања. Бацивши је као неуде-сну за рад, он или надева какву стару фесину, или се по-везује марамом, да му коса недосађује. Но и у једном и у другом овом случају, он је тако смешан, да се незна на шта наличе. Нарочито га сналази ова ружноћа онда, кад се почне жито да скупља око стожара и да се веје. У овом случају, претрпан је он плевом од пете до перчина, и не би човек невешт познао у њему ни слике, а камо ли правог свеште-ника хришћанског. Дошао је к њему парохијанин, он га злоневољно благословио, но тај благослов већ је нешто ладан, већ није онакав, какав би могао бити у другим срећнијим околностима. И сам парохијанин, као да се стиди те изјаве своје о благослову. „Шта је, брате, запита ће попа?“ — „Дошао сам, попо, да те молим, да ми читаш жени молитву;

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

незнам шта іоі іе и како іе: радила іе на трнову петку, па наіпре нешто мало заковрну, а затим све више и више, па баш од іуче паде у постељу.“ Свештеник с іедне стране рад, што се њему обраћа парохијанин за помоћ, и по дужности своіоі треба одма да'иде, и да болеснику са своіом молитвом притече у помоћ. На то га позива и дужност и потреба домаћа; іер овим он може и зарадити іедан цванцик до два, а и дужност своіу извршити. Но оставити своіу вршидбу, то значи оставити ону радњу, коіа му іе у два пута скупља, него молитва, почем се лако може догодити, да удари зло време, да жито закисне и пропадне, а сувише ако іе нашао іош ког раденика за новац, да му таі дан помаже, и коіи би с одласком његовим или проспавао сво време до повратка попина, или и радио, али би таі рад испао како не ваља ни Богу ни људма. И код њега іавља се у души борба, колебање, дужност, интерес. Он иде на дужност, но с грдном муком, сіетан, невесео, трчећи одовуд, трчећи одонуд и читавши на двоіе на троіе молитву, ни да се одмори у кући свог парохијанина, ни да да какав леп савет, утеху болуіућем и т. д. А зашто? Зато, што му се час пре ваља вратити на посао, што треба да изради и оно, што му іе такође дужност, ако не званична, а оно неопходна по његовом стању и положају.

Но овде іош има зла и нема; овде іе само іедна непријатност попина у сукобу двоіу, дужности — званичне и домаће. А шта ћемо рећи за оне случајеве, кад поіедини свештеници при оваквим радовима своіим, одсечно одговарају парохијанину, да они немогу онда оставити радове своіе, ни ићи на позив његов, па ма то било и нужніе свештенодеіство, на прилику нужно крштење или причешћење болесника? А има и таквих поіава и то често и често код свештеника — земљораденика! „Нек стоіи до сутра, одговара он више пута своме парохијанину, па на срећу!

(Сљедуіе додатак.)

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

Тева дадне Бог да детету не кршеном или болеснику умирајућем не буде ништа до сутра, а сутра ћу доћи рано.“ А међутим, *то на срећу*, не бива свагда са срећом, већ више пута и обратно. Па шта му знаш радити при таквом положају ствари! Хоћеш или нећеш, а прашташ му некако и против воље кад размислиш, да му заиста онај рад у пољу може пропасти, без кога би он преко целе године могао бити назадан у својој кући и са својом децом.

(Наставиће се.)

Римска црква.

(Наставак.)

Писма, која је Пије IX управно на *Протестанте и друге Некатолике*, само су један повод, да се неможе остварити јединство римске цркве и секата протестанских, јер она непозивају просто на црквени сабор, већ позивају на покорност према папској власти. Неке новине романописаца, схваћајући без сумње, да је преко потребно, да пре, него што се оствари јединство, буде један скуп, као неки предходни претрес, тврде, да је Пије IX позвао протестанте, да дођу на црквени сабор; али то није истина. Не само да нису позвани пастори калвинских и лутеранских цркава, него нису позвани ни епископи англикански. Тумачило се да Пије IX, почем не признаје законитост њиховог посвећења, то их није ни позвао, да седну као епископи, или као пастори, са стране његових римских епископа; али зар он немогаше их позвати, да дођу да цреставе њихове тужбе, противу учења римске цркве? У место да их позове на једно пријатељско претресање и саветовање, он их осуђује и говори им: покорите се мојој власти“ после тога, нетреба се чудити, што су папска писма била исмејана у Инглиској и што су била ружена у Немачкој. Овом приликом

ми ћемо навести оно, што је о томе обнародовао *врховни савет* цркве протестанске у Берлину:

„У једној посланици од 13 овог месеца, глава римске цркве, оправдио је алокуцију свима протестантима, па дакле и члановима наше еванђеоске цркве.

„Кад ово писмо, поред неправедних окривљавања, исказа у гдекојим његовим речма, поштовање и благоволење спровођу протестаната, ми се томе веома радујемо и ми би у томе радо гледали јамство, да ће будуће свезе између обеју вероисповести, бити све више и више пријатељске и мирољубиве, и клонити се на добро државе и живота грађанског, а на корист напредовања и победе истине хришћанске. Сваки Хришћанин истинито еванђеоски, признаје да му је дужност, да искрено љуби Хришћане других вероисповести, и сажалева *поцепаност религиозну*, а нарочито међу члановима једне исте отачбине. Али, како у реченом писму глава друге цркве, позива у исто време чланове наше цркве, и то са тоном и влашћу врховног пастора, да оставе њихову драгоцену веру, која је основана на истинитом слову божијем, која је запечаћена крвљу својих исповедника, и да се одреку истине и слободе хришћанске, која је задовбивена срећном црквеном реформацијом, ма да данас неводимо јасно намере примирења на земљишту еванђеоске истине, ми енергички одбијемо подобан корак као недозвољен у нашим црквеним пословима, и ми смо уверени, да ћемо у томе бити сагласни са свима еванђелистима.

„И ако није од потребе, да опомињемо чланове наше цркве, да неслушају овај глас, опет нама је дужност, да спровођу ових *високоумија*, опоменемо наше јединоверце у толико више, што они, који су окружени римокатолицима, постављени су у гдекоја искушења, згодна да их одврате од еванђеоске вероисповести, и да сјединимо средства да им издествујемо благослов, проповедањем истинитог слова божијег, уредним вршењем светих тајана, школом и служ-

бом еванђеоском; што је циљ добровољних прилога, који ће бити купљени у идуће дане и недеље, за преке потребе наше цркве и за споменик Густафа Адолфа.

„Испуњени духом божјим, чинимо дакле добро свима, нарочито нашим једноверцима.

„Ми молимо конзисторију краљевску, да позове свештенике из своје епархије, да саопште ово верујућим, које ако неће да саопште од речи, а оно бар нека га саопште у главноме, приликом купљења ових добровољних прилога, било то оног дана у цркви, кад се буду купили добровољни прилози, било у идућу Недељу.

(Свршиће се.)

Р е ч . *)

Говорена на полу-годишњем парастосу блажено-почившег кнеза српског

МИХАИЛА ОБРЕНОВИЋА III.

Господи! упокой дѣшѣ усопшаго раба твоего. (припев)

При једној мисли, благочестиви слушаатељи, о том, за кога се сврши ово „надгробно риданије,“ мора човек не само пролити сузу из очију, но и ужаснути се о великом губитку за који се данас — сва српска црква моли у својим пиесно-пиеницама. — губитку незаборављеном, — губитку — који ће прелазити из рода у род, — губитку — који ће историја српска жалосним речима записати на својим странма!

Данас се бл. слуш. наврши полак године од оног дана кад поражавајући глас — о изненадној смрти великог кне за српског Михаила пренесе се кроз све крајеве српске земље — као муња од једног краја неба на други, — глас

*) Ово је говорио Светозар Ђорђевић, парох велико-Градишки.

који уцвели Србина, наводни му очи сузима — прекрати Србину песму и весеље, *погрузи га*, у плач, и обуче у црно одело; — прође велим шест месеци, и Србија јошт неможе да се утеши, сузе њене *vapitiu* пред престолом Всевишњег, она куне и проклиње изроде, који подигоше руке на невину жртву, — она куне зато, јер зна кога је у лицу великог Михаила, изгубила. А и како ће се утешити и заборавити оно лице, које се тек вековима рађа, лице, које је било пуно наде за слободну Србију, и јадну браћу нашу: Бошњаке, Херцеговце и Србе из Старе Србије, који већ четири и по столећа простиру руке за помоћ; но нема „помогајуцигш“ — *глас њин* — *глас vapitiuћег упустињн...* Ова наша јадна браћа виђаху у лицу великог кнеза — свог Месију — Месију, који хтеде да скине ланце с тужне браће наше, скине тешки јарам азијатског варварина, који вековима жуљи врат наше браће, и утре им сузне очи; — који иђаше на то, да избави заробљене цркве и манастире. Пећ — древну столицу наших патријара, Високе Дечане и Грачаницу у Косову, где пропаде српско царство, — и то су све задужбине великих наших краљева и царева, па да и на њима зазвони српско звоно које је умучало — има већ толико стотина година. Али паклена рука једним ударом сруши ту наду, велики кнез паде, црн се облак навуче на Србију, звезда Србије помрче, страх обузе осиротившу земљу, и чинило је се да је она последње минуте свог суштаествовања бројила. Но свевидеће око, које *ниже воздремлет, ниже уснет*“ Хранило је осиротившу Србију, њеним „*врази изчезоша јако дим*“ — њине зле намере пронадоше јако коскз ѿ лица огна,“ и благодарећи мудрој управи наших високих сановника, ред се у земљи одржа. правда над гнусним преступлењем триумвова, и са осиротавше Србије скиде се црни облак, њој засја ново сунце у лицу младог кнеза нашег, Милана Обреновића IV.

Бл. сл. пригрлимо к нашем срцу ову последњу гран-

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RS

чицу од лозе Обреновића — српских просветитеља, и молимо се Богу, да у њему Србија дочека остварење оне велике идеје (мисли) која је руководила незаборављеног кнеза Србије — Михаила Обреновића; помолимо се о доброј души нашег блаженопочившег кнеза, за кога црква наша сврши данас „надгробно риданије.“ О! да је овде гроб великог кнеза Михаила, ко неби бл. слушатељи са сузним очима загрлио ладну стену која покрива великог патриота српског и са сузним очима помолимо се овим речма: упокой Гдѣи душѣ усопшаго рѣва твоего въ мѣстѣ свѣтлѣ въ мѣстѣ злчнѣ, въ мѣстѣ покойнѣ идѣже пристѣпаетъ свѣтъ лица Амин.

Светитељи Кирил и Методије.

(Наставак.)

„А зашто се — настави иконоборац — молите крсту на коме нема никака натписа, а икону не вермате ни у што па којој пема написана имена?“ „Сваки је крст — одговори Кирил — као и христов крст, а на иконама није све један исти лик.“ — Мојсије — рекне Аније — запретио је да се не праве свачија „подобја“, а ви правите и њима се молите?“ „Да је Мојсије рекао — одговори философ — не правите никака подобја, дао бих ти за право; али он је казао „*всјакаго*.“ А то значи да се не забрањује правити оно које је достојно.

Ето тако су се упражњавале у „задевицама“ паметне главе тога доба.

Константина младића од 24 године — 851. — пошљу на научну расправу турском мелетинском Емиру. Тада су учевне и цивилизоване мује уважавали Фотија и слушали о великој његовој учевности, имали су с њиме препирку и у опште радо су се препирали са Хришћанима поносећи се сваки својом „*дијалектиком*.“ Па зато су и послали тамо

Кна као најречитијега. Причају да су тамо у том муслманском пределу куд су Кна послали заједно живели и Турци и Хришћани, и често се гложили између себе због вере. Турци мислише да понизе Хришћане пред њиховим философом па измолују на хришћанским кућама ђаволе и рекну Кну: „де погоди философе шта то значи?“ Философ им одговори: „видим ђаволске ликове и држим да у тим кућама живе Хришћани; јер знајте да ђаволи не могу с њима заједно да живе, већ бегају од њих напоље. А на чим кућама нема их споља, они су зацело унутра! — Лепо га приме и угосте. На гозби мује посуктају са питањима: Наш је пророк Мухамед и ми се сви држимо његова закона, а ваш је пророк Христос и ви тумачите његов закон од сто руку и радите шта ко хоће. Даклен? Философ им на то овако одговори: „Наш је Бог исто што и пучина морска, многи га траже па се отискују на пучину. Разумни добију паметно богаство, преброде мирно море и опет се натраг врате, а неразумни навезују се на трудим склапежима! па понегда сви се подаве а понекад истина и избаве се, али због претрпљена терета и умора падну у лењост. А вама је вера узацак и плитак поточић, па га и мали и велики од милости прескачу.“

„А зашто се ви не владате — запитају га — као што вам је Христос заповедио. Зашто не окренете и други образ ономе, који вас по једном удари, него на против дижете оружје на свакога ко вам зло ради?“ Истина — одговори Кан — то је Бог рекао; али он је рекао: „„веће од ове љубави нико на свету не може имати од онога, који би положио душу своју за другове своје.““ Па зато и ми ово због другова наших чинимо; да не би они уз телесно своје робовање предали у ропство и душе своје.“

После многих оваких богословских задевица Турци му кажу да се чуде његовој учевности и његову разуму. На то им Кан овако одговори: један човек напуни своје ме-

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

шине морском водом. Носећи их хвалио се свакоме кога је год срео, ево воде каке ниукога нема! А кад се срео са једним од мора човеком, и пофалио му се, овај му одговори: „вала немаш се чиме другим хвалити већ ако смрдљивим лешинама јер таке воде у век је пуно море.“ — Тако и ви чините и велите да су од вас произишле све вештине:“ Говори се да су се зато му је нађ га іако озлоієдили и дали му отрова, али да га је Бог здрава сачувао.

Пошто се од мусломана вратио пробавио је неко време у самоћи делећи сиротињи од свога имања. Затим отиде свом брату Методију омрзне светован живот, одрече се свога звања и оде на гору Олимп те се тамо у манастиру „Ствраца“ постриже. С њим је ту живио и његов брат Кирил. Оба су се занимали читањем и науком.

Одмах затим цар их позове у Цариград и постави их на званија.

Бог-зна да ли је ікоіа држава у васиони била тако разнообразна, као што је била држава *Козачка*. Она се састојала из разних народности и свакоіаких вера.

Осим іазичких вера, коју су веровали Словени, Турци и други народи, људи су од већег сталежа исповедали ієдну од ових трију вера: или іудеіску, или хришћанску, или мухамеданску. Веротупљивост била је обично као и данас. Фотије чим је постао патријар, с места почне да се стара о ширечу вере хришћанске и у Козачкој. Радио је највише преко таврјинских владика. Козаци и пре и сада, вазда су били у честом саобраћају са Цариградом. Око 857—859 пошљу козаци посланике у Цариград с молбом да им пошљу из Цариграда ког било учевна хришћанска филосова.*) „Испрва говорили су посланици — сви смо знали само за

*) Једни доказују да је ове посланике послао сам Хан, нарховни посцодар Козачки; а други да их је послао Захаріє кнез што је Хану подчињен био.

едног Бога, а сад Јевреји нас маме себи, а Турци себи и једни и други веле: „наша је вера најлепша од свију, најлепша од свију вера.“ За то смо дошли вама да нам пошљете једнога учевнога човека, који би надговорио му-сломане и јевреје, пак ћемо тако примити вашу веру.“ Цар им пошље Кна са братом Методијем; који се ало је био старији од Кна, опет је — вели житије — служио млађега као слуга признавајући га за учениег од себе.

Проповедници дођу у Хереон грчку варош, која лежи на брегу црног мора, близу садашњег Севастопоља. Овде стане Кан да изучава јеврејско наречије, којим тамо говоре и покрсти једног јеврејина, који је у житију назван Самаријанин.

(Наставиће се.)

НА ЗНАЊЕ.

Приложили су фонду свештеничком:

Јосиф Петровић намесник параћински 2 дуката.

Матеја Крупежевић парох селевачки 1 дук.

Никола Крупежевић пар. кршљански 1 дук.

Г Л А С Н И К.

Јован Радојевић учитељ неготински рукоположен је 21. Новембра ове године за ђакона и одређен је да служи у цркви неготинској.

Н Е К Р О Л О Г.

Михаило Поповић свешт. ужички после дужег боловања представио се у вечност 1. овог мес. т. г.

Умољавамо наше поштоване читаоце, а и све оне, који желе наш лист „Пастир“ од нове године држати, да нам што скорније пошљу претилату, како би знали колико ћемо екземплара штампати, и како не би било после забуне у администрацији.

Уреди.